

Світлана Ю. Гончарова, Ірина В. Буряк

**СКЛАДНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ
НОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Анотація. В статті виділені характеристики «нової економіки», зроблено порівняння «старої» економіки з «ною», розглянута можливість соціально-економічної адаптації домогосподарств в нових умовах господарювання.

Ключові слова. Домогосподарство, нова економіка, адаптація, економічні перетворення.

Рис.: 0. Табл.: 1. Літ.: 6.

СВЕТЛАНА ЮРЬЕВНА ГОНЧАРОВА

ИРИНА ВЛАДИМИРОВНА БУРЯК

**СЛОЖНОСТИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОМОХОЗЯЙСТВ В УСЛОВИЯХ
ФОРМИРОВАНИЯ НОВОЙ ЭКОНОМИКИ**

Аннотация. В статье выделены характеристики «новой экономики», сделано сравнение «старой» экономики с «новой», рассмотрена возможность социально-экономической адаптации домохозяйств к новым условиям хозяйствования.

Ключевые слова. Домохозяйство, новая экономика, адаптация, экономические преобразования.

Svitlana Yuriivna GONCHAROVA

Iryna Volodymyrivna BURIK

**THE DIFFICULTIES OF SOCIAL AND ECONOMIC ADAPTATION OF
HOUSEHOLDS ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF THE FORMATION
OF THE NEW ECONOMICS**

Abstract. The article of the characteristics of the "new economy", compares the "old" economy with the "new one", considers the possibility of the social and

economic adaptation of households to the new business conditions.

Keywords: *Household, new economy, adaptation, economic transformation.*

Сучасне суспільство наразі перебуває на такому етапі розвитку, коли відбувається швидке поширення нових інформаційних технологій, що суттєво змінює більшість аспектів соціально-економічного життя та спонукає до перегляду уявлень про усталені принципи функціонування економіки. Можна з великою упевненістю сказати, що Інтернет, як найбільш яскравий прояв нових інформаційних технологій, став сьогодні символом нового світу, нових політичних і економічних рішень та проявом нової економіки – економіки знань.

Видатними західними економістами, які вивчали прояви «нової економіки» є: Б. Лундвалл, М. Кастельс. Серед українських науковців значний внесок у дослідження цього феномену зробили В. Геєць, І. Лукінов, А. Чухно, Ю. Бажал. Проблемами життєдіяльності домогосподарств у новій економіці, займаються такі вчені, як О. Амоша, О. Беляєв, А. Бебель, В. Жеребін, Т. Красильникова, Н. Ніколенко, Е. Лібанова, О. Набатова, Г. Тарасенко, С. Тютюнникова, Ю. Юрков, Н. Можайкіна та інші.

Метою даної роботи є визначення особливостей «нової» економіки у порівнянні з так званою «старою» та обґрунтування необхідності адаптації українських домогосподарств до нових умов господарювання.

«Нова економіка» – термін, введений західними економістами, характеризує ситуацію, що склалася в країнах «великої сімки» у 90-і роки минулого століття. Це період зростання і розвитку бізнес-компаній, пов'язаних з розробкою та впровадженням інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, інноваційних проектів. По мірі збільшення соціально - економічної ролі науки, а також визнання процесу виробництва знань джерелом економічного зростання, економіку знань стали вважати особливим типом економіки.

На сьогоднішній день термін «нова економіка» використовується як одна із стадій і як синонім постіндустріальної, постеконічної стадії

розвитку людської цивілізації, в якій нові елементи інтегруються в традиційний сектор економіки, внаслідок чого вся система набуває якісний та новий вигляд.

Але нова економіка – це також сукупність галузей, які можна віднести до різних сфер діяльності [1]. Для неї характерні:

великі інвестиційні внески інтелектуального людського капіталу у порівнянні з матеріальними елементами;

відносно велика інноваційна складова в діяльності компаній;

більш високий, ніж у реальній економіці, темп оновлення виробництва;

перманентний характер оновлення виробничих технологій або продуктів і послуг (це ріднить нову економіку з галузями високих технологій).

Різними вченими по-різному оцінюється співвідношення між «ноюю» та «старою» економіками. Наприклад, Д. Бондарев наводить такі відмінності (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Порівняльні характеристики «старої» та «ноюї» економіки

«Стара» економіка	«Нова» економіка
Опір на отримані знання та навички	Навчання – неперервний процес
Опір на безпеку та стабільність	Готовність ризикувати
Орієнтація на збереження старих робочих місць	Орієнтація на створення нових робочих місць
Висока ступінь зовнішнього регулювання	Формування нових альянсів та саморегулювання

Опір на капітал	Опір на знання та інтелектуальну власність. Капітал стає робочим інструментом
-----------------	---

Таким чином, при вивченні поняття «нова економіка» можна говорити не тільки про новітні науково-технічні розробки, про галузі інформаційних технологій та Інтернет, а й про зміну в структурі основних секторів та в структурі володіння капіталом.

У період формування нової економіки велике значення набуває проблема ефективного функціонування усіх суб'єктів господарювання. Особливе місце серед них займають домогосподарства, економічний потенціал яких ще недостатньо використаний.

Транзитивний період «нової економіки» робить не аби який виклик Україні, зумовлений дестабілізацією світового економічного простору. Загострилися протиріччя інтересів суб'єктів економіки, результати придбали випадковий або важко прогнозований характер, підвищився рівень ризику. Внаслідок цього посилилася диференціація населення, посилилося навантаження на соціальний сектор, збільшилася зацікавленість в соціальній допомозі, підтримці з боку держави і т.п.

Вчений М. З. Торгай в період формування нової економіки виділяє дві групи домогосподарств: адаптивні та неадаптивні до нових умов господарювання. До першої групи (адаптивні), близько 20 % населення, відносять домогосподарства, які використовують активні методи пристосування до нових умов. Це навчання, підприємницька діяльність або здатність до переїзду [3].

До неадаптивних (20-50% населення) відносять домогосподарства, які не бажають або не можуть за об'єктивних чи суб'єктивних умов інтегруватися в сучасну структуру економіки, в результаті чого дуже схильні до соціальних загроз. Вони більше цінують збереження гарантій, забезпечених державою,

стабільність зарплати, безкоштовну освіту, медичне обслуговування.

Складність адаптації домашніх господарств в умовах формування нової економіки полягає в тому, що за сучасних умов на домогосподарство покладається дедалі більше функцій, частина з яких перекладається з держави через неспроможність виконання їх у зв'язку з недостатньою економічною стабільністю. Тому соціально-економічний тягар перекладається на домогосподарства, що визначає важливість їх місця та ролі в економічному житті держави.

Зменшення реальних доходів населення внаслідок зменшення зайнятості, падіння реальної ціни праці помітно погіршили умови відтворення людського капіталу, негативно позначилися на споживанні та заощадженнях домогосподарств. Крім того, реформа податкової системи, сфери пенсійного забезпечення й деякі інші зміни в економічному законодавстві, що відбулися протягом останнього часу, потребують аналізу з огляду на їх вплив на життєдіяльність домогосподарств [4].

Для подолання соціально-економічної кризи необхідний цілий комплекс заходів, спрямованих на підтримку домогосподарств з боку держави:

- глибоке реформування соціально-трудової сфери;
- підвищення пріоритету високопродуктивної праці;
- проведення зваженою сімейної політики держави, спрямованої на вирішення демографічних проблем в країні та на підтримку і розвиток людського капіталу;

- системна виховна робота з членами домогосподарств, яка спрямована на розвиток інноваційного мислення, цінності самореалізації та самозабезпечення.

Розробка адаптаційної моделі діяльності домогосподарств в умовах формування нової економіки в Україні не може не враховувати досвіду розвинених країн, особливо США та ЄС. Без цього неможливо хоча б тому, що нова економіка може функціонувати лише у несуперечливому міжнародному середовищі. Не менше значення має аналіз досягнень країн,

успіхи яких щодо включення до нової економіки визнав світ, — Сінгапуру та Південної Кореї.

Досвід Сінгапуру – це досвід успішної взаємодії всіх рівнів і гілок влади, з огляду на той факт, що кілька десятиліть тому ця країна була в числі країн третього світу.

Яскравим проявом державних інтервенцій в економіку країни стала послідовна промислова політика, що включила в себе комплекс заходів та механізмів державного регулювання, спрямованого на структури економіки. Прийнято виділяти 2 рівня промислової політики:

функціональна або горизонтальна (заходи цього рівня спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку і структурної перебудови економіки – субсидії на підготовку кадрів, податкові пільги, що стимулюють науково-дослідницьку діяльність);

селективна політика (промислова політика у вузькому сенсі, що включає в себе заходи щодо зміни галузевої структури та підтримку конкретних галузей).

За допомогою різних механізмів уряду вдалося реструктуризувати економіку, створити такі наукоємні галузі, як хімічна, нафтохімічна, біомедицина, фармацевтична, електронна та інформаційно-комунікаційна [5]. Аналогічна модель економічних перетворень була використана і у Південній Кореї. У той же час в рамках загальних принципів функціонування нової економіки кожна країна обрала свій шлях.

Підсумовуючи вищесказане, можна говорити, що нова економіка формує принципово новий механізм економічного зростання та нові умови господарювання для домогосподарств, оскільки базується на знаннях і передових технологіях. На перший план виходять інтелектуальні складові товарів та послуг. Успіх діяльності домогосподарств, можливості їх адаптації визначаються тепер оригінальністю ідей, сучасними технологіями, мобільністю, креативністю, інноваційними методами ведення бізнесу [6].

Вступ людства в епоху нової економіки є для України другим (після

здобуття незалежності) унікальним доленосним шансом у новітній історії виграти конкурентну боротьбу за побудову сильної економіки, що відповідає європейській цивілізації. Це вимагає надзвичайного напруження людських сил і всіх наявних ресурсів, а також включення до мережі суспільств і економік, які визнали науку й освіту за вирішальний фактор свого зростання.

Список використаної літератури

1. Кузнецов В. О. Особливості нової економіки: зарубіжний досвід та етапи розвитку// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/c/ekonomika-i-ekonomicheskie-nauki>.
2. Шабанова М.А. Соціологія свободи: трансформуюче суспільство / М.А. Шабанова. – М., 2000 – с.104.
3. Торгай Н. З. Соціальна адаптація населення // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/vozmozhnosti-sotsialnoy-adaptatsii-domohozyaystv-v-usloviyah-tranzitivnoy-ekonomiki>.
4. Гончарова С.Ю. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення / С.Ю. Гончарова, А.Б. Гончаров // // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С.138-142.
5. Промислова політика республіки Сінгапур: етапи, інструменти, результати // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://publications.hse.ru/articles/68419191>
6. Гончарова С. Ю. Роль та значення діяльності домогосподарств в умовах формування нової економіки / С. Ю. Гончарова, І. В. Буряк // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика: матеріали міжнародної науково-практичної конференції; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків: Вид. «НТМТ», 2016. – С. 198 – 200.